

Nr 47

Utlåtande i anledning av väckt motion om utredning rörande olika typer av datamaskiner m. m.

I en inom andra kammaren väckt och till allmänna beredningsutskottet hänvisad motion II: 784 av herrar *Vigelsbo* och *Elmwall* hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt undersökning angående lämpligheten av olika typer av datamaskiner för förvaltning och näringsliv samt om utredning rörande kvalificerad utbildning av datamaskinpersonal.

I motionen anföres, att anskaffning av datamaskiner numera sker i hastig takt och att den elektroniska databehandlingen befinner sig på utvecklingsstadiet. Innan anskaffningen får större omfattning bör olika problem i fråga om datamaskiner undersökas, så att felinvesteringar i görligaste mån undvikas. Dessutom torde det vara av stor betydelse att kvalificerad utbildning av personal för anläggningarnas betjänande organiseras.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionen från statskontoret, statistiska centralbyrån och Sveriges industriförbund.

Statskontoret redogör för vad som tidigare åtgjorts i frågan om olika maskintypers lämplighet. De centrala uppgifterna inom den administrativa databehandlingen överflyttades den 1 juli 1963 till statskontoret, och det åligger numera detta enligt dess instruktion att »anordna utbildning av bl. a. personal för organisationsundersökningar och automatisk databehandling» och »att verka för samordning i fråga om anskaffning och utnyttjande av datamaskiner inom statsförvaltningen». Kontoret finner utformningen av samordningsfunktionen i dagens läge vara till fyllest och att det för statsförvaltningens del icke föreligger behov av den ifrågasatta undersökningen. För det enskilda näringslivets del existerar dock icke motsvarande institut för rådgivning och samordning. Man kan emellertid motse ett växande behov av samråd, oberoende av gränserna mellan statlig och icke-statlig verksamhet.

I fråga om utbildningen anför statskontoret, att den undervisning som hittills bedrivits huvudsakligen lämnats personal inom statsförvaltningen. För utbildning i programmering eller kodning ger datamaskintillverkarna kurser för sina kunder. För det s. k. systemarbetet har ett antal kortare systemkurser hållits, varjämte försöksvis anordnats en fyramånaderskurs för blivande systemmän. Överstyrelsen för yrkesutbildning har begärt anslag

för anordnande av utbildning av lärare, och Kungl. Maj:t har i årets statsverksproposition tillstyrkt anordnande av en lärarutbildning. Universitetskanslern har i april förra året tillsatt en kommitté för utredning av frågan om akademisk utbildning i administrativ automatisk databehandling. Vissa förslag väntas inom kort. Försöksutbildning pågår redan vid Lunds universitet och Göteborgs handelshögskola.

Teknisk personal för tillsyn av maskinerna tillhandahålles av respektive företag.

Kontoret understryker, att den snabba utvecklingen kommer att ställa stora krav på utbildningen både kvantitativt och kvalitativt men framhåller att utbildningen är under uppbyggnad. Vad som saknas är en närmare prövning av frågan om ADB-utbildning inom det ordinarie undervisningsväsendet på icke akademisk nivå.

Statistiska centralbyrån framhåller, att de väckta spörsmålen är av synnerlig vikt men erinrar om att det uppdragits åt statskontoret att vara samordnande och rådgivande organ i fråga om datamaskiner och att en särskild sektion inom kontoret handhar utbildningsfrågor. Byrån finner därför att den föreslagna utredningen f. n. ej är av nöden.

Industriförbundet framhåller, att det icke är möjligt att, om databearbetning skall tillämpas, bestämma vilken typ av utrustning och vilket fabrikat man i så fall bör skaffa utan noggranna analyser av behoven i de konkreta fallen. För näringslivets del göres dessa ofta i samarbete med konsultföretag. Näringslivet har icke behov av den föreslagna utredningen.

För den statliga sektorn gäller, att erfarenheterna av den nya organisationen med statskontoret som samordnare ännu är så begränsade att en omprövning nu inte är påkallad.

I fråga om utbildningen av datamaskinpersonal erinrar förbundet om att utbildningen vid universiteten är under övervägande av en särskild kommitté. Vad gäller statsanställd och viss annan personal är det av vikt, att statskontoret fullföljer den utbildningsverksamhet, som påbörjats. Det är dessutom att hoppas, att den utbildning som bedrivs av överstyrelsen för yrkesutbildning kan utvecklas vidare. För en förstärkning av utbildningen på databehandlingsområdet synes därför för närvarande icke några ytterligare utredningar behövas.

Förbundet avstyrker motionen.

Utskottet

Motionärerna har tagit upp två spörsmål, nämligen frågan om lämpligheten av olika typer av datamaskiner för statsförvaltningen och det enskilda näringslivet och frågan om kvalificerad utbildning av personal för sådana maskiner samt föreslår, att utredning verkställs i dessa ämnen.

De i motionerna behandlade frågorna har med hänsyn till den snabba ut-

vecklingen inom datamaskintekniken stor betydelse i dagens samhälle. Frågorna har också ägnats uppmärksamhet. Utskottet får erinra om att statskontoret i enlighet med beslut av 1963 års riksdag har i uppdrag bl. a. att verka för samordning i fråga om anskaffning och utnyttjande av datamaskiner inom statsförvaltningen. Av förarbetena (bl. a. betänkandet SOU 1963: 32) till bestämmelserna härom i ämbetsverkets instruktion framgår att i denna verksamhet bl. a. sådana spørsmål som maskinval och förvärvsätt skall prövas. Statskontoret har vid sin sida ett särskilt expertråd för dessa frågor. Enligt utskottets mening bör erfarenheter av den sålunda nyligen beslutade ordningen avvaktas innan ytterligare åtgärder ifrågasätts. Vad det enskilda näringslivet beträffar torde, som Industriförbundet framhållit, anskaffning av datamaskiner ske endast efter noggranna analyser av behoven i de konkreta fallen, ofta i samarbete med konsultföretag. Utskottet finner därför icke heller för näringslivets del skäl att f. n. förorda någon utredning.

Även den i motionen behandlade frågan om kvalificerad utbildning av datamaskinpersonal är en angelägenhet av stor vikt. Även denna fråga har uppmärksamrats i olika sammanhang. Sålunda har för en tid sedan en kommitté tillkallats för beredning av frågan om utbildning i automatisk databehandling. Denna utredning avser postgymnasial utbildning, d. v. s. för elever från gymnasier, fackskolor och liknande — dock icke på universitetsnivå. Utredningen beräknar kunna avgiva sitt förslag hösten 1965. Vidare arbetar en av universitetskanslern tillkallad s. k. kanslerskommitté med utredning av frågan om kvalificerad utbildning av personal för databehandling — d. v. s. utbildning på universitetsstadiet. Utredningens förslag lär föreligga inom den närmaste tiden.

Då motionärernas önskemål således får anses redan vara i väsentlig grad tillgodosedda finner utskottet icke anledning till annan hemställan än
att motion II: 784 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 3 november 1964

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Sörlin, Hellebladh, Enarsson*, Tage Johansson, Wallmark, fru Olsson*, herrar Hedlund och Helge Karlsson*.

från a n d r a kammaren: fru Eriksson i Stockholm, herrar Skoglösa*, Jacobsson i Sala, Carlsson i Huskvarna*, fru Jäderberg*, herrar Svensson i Kungälv*, Lundmark, Börjesson i Glömminge, Edlund*, fröken Anderson i Lerum*, herrar Hyltander och Bengtson i Solna*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.